

DOI 10.31651/2524-2660-2020-4-124-130
ORCID 0000-0001-5732-9980

ШАРОВ Сергій Володимирович,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української і зарубіжної літератури,
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: sharov@mdpu.org.ua

УДК 378.4.091.212(045)

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПЕДАГОГІЧНИХ
УНІВЕРСИТЕТАХ**

У статті розглядаються особливості організації освітнього процесу в закладах вищої освіти педагогічного спрямування. Зазначається, що сучасні тенденції та вимоги зумовили глибинні процеси модернізації змісту вищої освіти та викликали певні зміни у структурі закладів вищої освіти. Запорукою успішності та популярності закладу вищої освіти є достатня кількість студентів та їх задоволеність освітнім процесом. Обґрунтовано, що організація освітнього процесу повинна бути заснована на компетентнісному та студентоцентрованому підходах, урахуванні вікових особливостей здобувачів вищої освіти, профілі закладу вищої освіти. Побудовано структурно-функціональну схему підрозділів педагогічного університету, описано їх взаємодію зі здобувачами вищої освіти. Виявлено, що найбільш часто здобувачі спілкуються з викладачами та студентським самоврядуванням для вирішення питань органі-

зації освітнього процесу. Наголошено на тому, що комунікативні вміння та соціальна компетентність студентів є важливими складовими їх взаємодії з різними структурними підрозділами.

Ключові слова: *заклад вищої освіти; педагогічний університет; структура; освітній процес; студенти; соціальна компетентність.*

Постановка проблеми. На сьогодні заклади вищої освіти залишаються осередками знань та досвіду, досвідченості та професіоналізму, що готують студентів до майбутньої професійної діяльності. У відповідності до вимог, які висуває сучасне суспільство, заклади вищої освіти враховують побажання стейкхолдерів, розбудовують внутрішню структуру, здійснюють заходи, спрямовані на підвищення власної

конкурентоспроможності серед аналогічних закладів освіти.

У педагогічних закладах вищої освіти існує певна ієрархія структурних підрозділів, які взаємодіють між собою для реалізації стратегічних завдань та створення якісного освітнього середовища. Стрижнем освітнього середовища є здобувачі вищої освіти, які мають власні цінності, бажання, навчальні можливості тощо. Розбудова закладу освіти та підвищення його конкурентоспроможності неможлива без розуміння зв'язків, що утворюються між його структурними підрозділами та здобувачами вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації освітньої діяльності у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного та студентоцентрованого підходів приділялося багато уваги. Зокрема, дослідження Д. Демідова присвячені організації навчального процесу у педагогічних університетах. У роботах М. Братко розглянуті питання щодо структури освітнього середовища закладу вищої освіти та його впливу на підготовку майбутнього фахівця. А. Клімова та М. Міровська звертали увагу на організаційну структуру закладів вищої освіти.

Питання соціальної адаптації та самоактуалізації здобувачів вищої освіти досліджували М. Гриньова, Г. Мешко, А. Ткаченко та інші вчені. Індивідуально-психологічні особливості студентського віку лежали у площині досліджень С. Єфіменко, О. Хлівної. Психологічні проблеми студентів під час навчання та способи їх вирішення досліджували А. Першина, Т. Рогачова, О. Фальова та ін.

На важливість компетентнісного підходу у підготовці здобувачів вищої освіти вказували відомі науковці, такі як Д. Равен, Ю. Рашкевич. Особливості студентоцентрованого підходу у закладі вищої освіти розглядали Н. Гришина, Ю. Панфілов, Б. Фурманець, Н. Сінельнікова та ін.

У наукових розвідках М. Вовк, А. Землянської, О. Семенов, Т. Шарової висвітлені особливості фахової підготовки студентів педагогічних університетів, зокрема майбутніх учителів української мови і літератури. Водночас, потребує уваги комплексний погляд на структурні підрозділи закладу вищої освіти та їх взаємодію зі студентами з урахуванням сучасних підходів до підготовки майбутніх фахівців.

Мета статті – висвітлення особливостей організації освітнього процесу в педагогічних університетах та побудова структурно-функціональної моделі закладу освіти з позиції взаємодії зі здобувачами вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розбудова нашої держави на тлі євроінтеграції, демократичного розвитку, трансферу технологій актуалізують потребу в оновленні змісту освіти, підвищенні її якості, врахуванні потреб зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів при формуванні стратегії закладу вищої освіти [1]. Не оминають ці процеси і педагогічні університети, які готують фахівців, здатних здійснювати якісну освіту у закладах загальної середньої та професійно-технічної освіти.

Будь-який заклад вищої освіти за своєю суттю є єдиною соціально-педагогічною системою [2], що характеризується наявністю певних структурних компонентів (адміністративні органи, допоміжні структури, науково-педагогічні працівники та ін.). Їх склад та взаємозв'язок дозволяє реалізувати стратегічні задачі, внутрішні та зовнішні процеси, що відбуваються у закладі вищої освіти [3], сформуванню освітнього середовища, метою якого є забезпечення підготовки та соціалізації майбутнього фахівця, розвиток його особистісних якостей. Змінюючи компоненти освітнього середовища, можна опосередковано впливати на якість підготовки здобувачів вищої освіти [4].

Серед виділених Д. Демідовим підходів до вирішення проблем якості освіти (педагогічний, вузько-управлінський, системно-управлінський) [5], з нашої точки зору найбільш ефективним та ґрунтовним є системно-управлінський підхід, який передбачає комплексне забезпечення якості різних ланок та напрямів закладу вищої освіти задля забезпечення якості вищої освіти в цілому.

Особливості організації освітнього процесу в педагогічних університетах обумовлюються наступними основними чинниками:

- вікові особливості здобувачів вищої освіти;
- забезпечення студентоцентрованого підходу під час провадження освітньої діяльності;
- підготовка здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності на основі компетентнісного підходу;
- педагогічне (профільне) спрямування закладу вищої освіти.

Коротко зупинимось на кожному з них.

Вікові особливості здобувачів вищої освіти. Фізіологічно студентський вік характеризується швидкістю оперативної пам'яті, переключення уваги, вирішенням логічних задач. Завдяки цим особливостям здобувачі вищої освіти можуть досягти найкращих результатів з урахуванням вже

набутого соціального досвіду, біологічних та психологічних процесів [6].

Студентську субкультуру можна охарактеризувати з точки зору молодіжної форми культури як частини традиційної культури, із специфічними цінностями, орієнтаціями, особливостями поведінки. У цьому віковому періоді стабілізується характер, відбувається усвідомлення свого внутрішнього світу, аналізуються перспективи щодо майбутнього самостійного життя [7], відбувається активний розвиток естетичних почуттів. З іншого боку, студенти знаходяться у професійній субкультурі як частині професійної культури, що характеризується трансформацією ціннісних орієнтацій через професійне мислення [8].

У закладі вищої освіти відбувається активна соціалізація молоді. Вона передбачає: трансформацію певних соціальних норм та орієнтацій у власні життєві надбання; ознайомлення із соціальним досвідом одногрупників, викладачів, інших учасників освітнього процесу; прийняття специфічних норм і правил поведінки, що дотримуються на території закладу освіти. При цьому студенти вступають в різні соціальні відносини та виконують різні соціальні ролі, зокрема цивільні, трудові [9].

Студентоцентрований підхід у процесі реалізації освітньої діяльності передбачає, перш за все, орієнтацію освітнього процесу на підготовку конкурентоспроможних здобувачів освіти, які будуть мати переваги на ринку праці [10] у порівнянні з іншими претендентами. В свою чергу, роботодавці будуть задоволені результатом підготовки майбутніх фахівців з точки зору кваліфікаційних вимог та суспільних потреб [11].

До основних принципів реалізації студентоцентрованого підходу у закладі вищої світи слід віднести: діалог між учасниками навчального процесу на основі демократизму, рівноправ'я та взаємоповаги; застосування активних форм навчання; рефлексії до власних дій з боку викладача та студентів [12]; врахування специфіки освітньої програми при доборі методів, форм навчання, освітніх методик і технологій; організація позааудиторних заходів для самореалізації особистості; забезпечення можливості створення індивідуальної освітньої траєкторії в межах варіативної складової навчального плану спеціальності [13].

Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців. На сьогодні ми спостерігаємо моральне старіння системи освіти, заснованої на накопиченні масиву знань для різних професійних і життєвих випадків. Це відбувається насамперед внаслідок стрімкого технологічного розвитку, коли будь-яка людина має змогу швидко

отримати доступ до потрібної інформації за допомогою мережі Internet та цифрових гаджетів. Як наслідок, знання самі по собі знецінилися [14], а набуття здібностей для їх пошуку, отримання та обробки стало важливим завданням для сучасної людини.

Означена ситуація стосується і майбутніх вчителів, які повинні не тільки сформувати багаж знань у певній галузі зі шкільного курсу, а й розвинути організаторські, інформаційні, фахові та інші компетентності. В протилежному випадку учням буде нецікаво спілкуватися з таким вчителем, що у подальшому може вплинути на його репутацію та працевлаштування.

Компетентнісний підхід в освіті передбачає, крім набуття певних знань, розвиток особистісних якостей, здатностей до вирішення буденних і професійних завдань, заснованих на життєвому досвіді. Впровадження компетентнісного підходу в систему вищої освіти надає можливість забезпечити результативно-цільову спрямованість процесу підготовки майбутнього фахівця [15], визнання здобутих компетентностей на вітчизняному та світовому ринках праці.

Особливості фахової підготовки майбутніх учителів. В умовах динамічної мінливості політичної, економічної, медичної ситуації педагогічні заклади вищої освіти повинні швидко адаптуватися до нових вимог. Сучасна педагогічна освіта характеризується потребою в суттєвому оновленні змісту на засадах людиноцентризму, гуманізації, інноваційності, академічній автономії [16], підвищенням конкурентоспроможності та якості підготовки здобувачів вищої освіти.

Сучасний вчитель української мови і літератури виступає агрегатором національних традицій, вітчизняної літератури, вимог до українського правопису, який готує учнів до активної життєдіяльності [17]. Важливою умовою формування майбутнього вчителя у якості досвідченої людини з високими моральними принципами є створення певного гуманітарного середовища за рахунок введення в навчальний план переліку гуманітарних дисциплін, використання під час навчання інноваційних підходів та методик. У цьому сенсі доречна думка О. Семеног, яка у своєму монографічному виданні пояснює необхідність окремих дисциплін для підготовки майбутніх вчителів-словесників [18].

Важливим є розуміння місця та ролі здобувачів вищої освіти в навчальному процесі педагогічного університету. З точки зору функціональної взаємодії здобувачів вищої освіти зі структурними ланками закладу вищої освіти педагогічного спря-

мування під час організації та реалізації освітньої діяльності можна виокремити наступні структурні компоненти (у якості прикладу були взяті структурні підрозділи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького):

– складові, що відносяться до керівної ланки університету (ректор, навчальний відділ, науковий відділ, відділ кадрів);

– складові, що безпосередньо забезпечують освітній процес (деканат, кафедра, заочне відділення);

– допоміжні структури (профком, студентське самоврядування, бібліотека, юрист, центр дистанційної освіти).

Структурні компоненти, взаємодія між ними та здобувачами вищої освіти відображені на рис. 1.

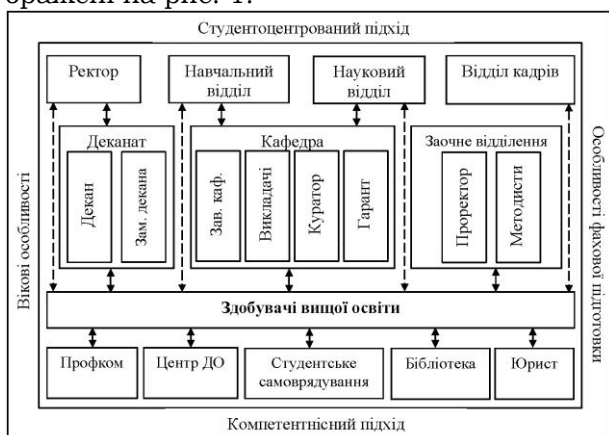

Рис. 1. Структурно-функціональна схема педагогічного університету

Коротко пояснимо значення кожного із зазначених в схемі структурних підрозділів, а також висвітлимо основні форми взаємодії здобувачів вищої освіти з цими структурними підрозділами.

Значне місце в структурі університету належить студентам, оскільки саме вони є активними учасниками освітнього процесу та мають на меті отримання певних компетентностей під час вивчення різноманітних освітніх компонентів. На думку М. Міровської [3], соціалізація здобувачів вищої освіти повинна відбуватися у трьох напрямках: формування культурного середовища на базі закладу вищої освіти, зі своїми традиціями, принципами, правилами поведінки; розвиток студентської спільноти, яка має можливість впливати на управлінські та освітні процеси через органи самоврядування; робота з конкретними студентами, які мають індивідуальні особливості, що повинні бути враховані під час організації освітнього процесу.

Здобувачі вищої освіти активно спілкуються зі студентами старших курсів та студентським комітетом. Під час спілку-

вання відбувається певна диференціація у відношенні до одногрупників, навчальних предметів, керівництва. Якщо мова йдеться про взаємодію між одногрупниками, то вона набуває характер унікальності та дружності [19], що пояснюється навчанням в одній академічній групі, спільним виконанням навчальних завдань, однаковими професійними інтересами та ін.

Активні здобувачі вищої освіти можуть входити до складу студентського самоврядування, яке безпосередньо підпорядковується декану та його заступникам. У співпраці всі учасники спілкування обмінюються думками, враженнями та планами щодо вдосконалення освітнього процесу, організації дозвілля здобувачів освіти, проведення заходів для стейкхолдерів тощо.

Викладачі як складова частина кафедри підтримують зв'язки зі студентами, організують тематичні заходи, проводять лекції, семінарські та практичні заняття тощо. Через кожного викладача, завідувача кафедри студенти можуть отримати потрібну для них інформацію виховного, навчального чи наукового характеру. Слід зазначити, що викладач як носій знань та путівник на шляху розвитку потрібних компетентностей повинен поєднувати моральність, духовність та професійну досвідченість, бути готовим до швидкого реагування на поставлені професійні завдання, мати розвинуті soft skill, вміння працювати з інформаційно-комунікаційними технологіями та цифровими гаджетами.

Ураховуючи той факт, що здобувачі вищої освіти вступають не на конкретну спеціальність, а на освітньо-професійну програму, то значне місце в структурі університету відводиться гаранту освітньої програми. Студент має право запитувати у гаранта усі питання, які виникають у нього під час освітнього процесу: кількість кредитів з дисципліни; можливість вільного вибору освітніх компонентів; наявність практики; форми звітності з навчальних предметів тощо. Крім того, гарною практикою є рекомендації до гаранта з боку здобувачів вищої освіти, які стосуються внесення змін в освітню програму на рівні оновлення змісту освітніх компонентів.

У випадку виникнення питань, що стосуються виховного процесу або студентського дозвілля, здобувачі вищої освіти можуть взаємодіяти з куратором академічної групи, який закріплений за конкретною групою наказом ректора. Щоденно куратор, спілкуючись із учасниками освітнього процесу, у разі потреби здійснює з ними роз'яснювальну або консультаційну роботу з метою покращення якості навчально-

виховного процесу та врахування їх пропозицій.

Коли куратор чи викладач не може дати відповідь на поставлене студентами запитання, слід звертатися в деканат. Спілкуючись із співробітниками деканату, здобувачі вищої освіти можуть заздалегідь дізнатися про форму звітності заліково-екзаменаційної сесії, проведення різноманітних заходів, які плануються на факультеті та в університеті.

Особливе місце в освітньому житті студентів, які навчаються на заочному відділенні, займають методисти заочного відділення та проректор із заочної форми навчання. Консультуючись із методистами, студенти вчасно отримують інформацію щодо дат та термінів заліково-екзаменаційних сесій, форм контролю освітніх компонентів, іншу інформацію, яка необхідна для успішного завершення освітньо-професійної програми.

Здобувачі вищої освіти денної та заочної форм навчання можуть звертатися до профспілкового комітету, який забезпечує соціальний захист колективу університету. Всі студенти мають право на подарунки, матеріальну допомогу, нематеріальні заохочення, вирішення соціальних питань, що відносяться до компетентності профспілкового комітету.

Спілкування здобувачів вищої освіти відбувається на різних рівнях, у тому числі з адміністрацією педагогічного університету. До адміністративних структурних підрозділів слід віднести: науковий відділ, навчальний відділ, ректорат. У навчальний відділ здобувачі вищої освіти звертаються з різноманітних питань, зокрема щодо нарахування академічної стипендії та рейтингових показників, формування їхньої освітньої траєкторії, а також питань, які стосуються реалізації освітньо-професійних програм.

Науковий відділ також є дотичним до роботи зі студентами. Слід наголосити на тому, що йому підпорядковується окремий структурний підрозділ по роботі зі студентами, який здійснює моніторинг та організацію участі здобувачів вищої освіти у науково-дослідних проектах, конкурсах, олімпіадах міжнародного та всеукраїнського рівнів.

Центр дистанційної освіти призначений для забезпечення віддаленого доступу до навчально-методичних матеріалів, індивідуального режиму роботи здобувачів освіти. Отримавши доступ до сайту дистанційної освіти (логін та пароль), студент у вільний для нього час може опрацювати

представлені там матеріали, спілкуватися з викладачем, виконувати завдання, передбачені робочими програмами [20].

Користуватися послугами бібліотеки мають право всі здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники та співробітники університету. Студенти можуть працювати не лише в читальному залі чи абонементі, а й обробляти каталоги, досліджуючи сучасні науково-методичні джерела.

Здобувачі вищої освіти можуть звернутись до юрисконсульта з метою врегулювання конфлікту інтересів між викладачем та студентом, консультації з окремих юридичних питань.

Розуміючи весь перебіг подій стосовно організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, студент в змозі самостійно, без участі батьків, вирішувати досить складні питання, які стосуються формування його освітньої траєкторії. Різноманітність взаємодії із структурними підрозділами актуалізує потребу у формуванні у здобувачів вищої освіти комунікативних компетентностей, а також соціальної компетентності, яка є запорукою конструктивного діалогу між учасниками навчально-виховного процесу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, сучасні заклади вищої освіти повинні враховувати внутрішні та зовнішні фактори задля забезпечення власної конкурентоспроможності серед аналогічних закладів вищої освіти. Розбудова закладу освіти та підвищення його конкурентоспроможності неможлива без розуміння зв'язків, що утворюються між його структурними підрозділами та здобувачами вищої освіти, без дотримання сучасних принципів провадження освітньої діяльності.

Організація освітнього процесу в педагогічних університетах повинна бути заснована на компетентнісному та студентоцентрованому підходах, враховувати вікові особливості здобувачів вищої освіти, особливо на початкових курсах, специфіку підготовки майбутніх вчителів згідно профілю закладу вищої освіти.

До структурних складових, що забезпечують організацію освітнього процесу та взаємодію зі здобувачами вищої освіти, можна віднести компоненти, що відносяться до керівної ланки університету (ректор, навчальний відділ, науковий відділ, відділ кадрів), безпосередньо забезпечують освітній процес (деканат, кафедра, заочне відділення) та допоміжні структури (профком, студентське самоврядування, бібліотека, юрист, центр дистанційної освіти).

У подальших дослідженнях передбачається з'ясувати перелік питань організаційного характеру, що порушуються під час спілкування з викладачами, деканатом, студентським самоврядуванням та на цій основі сформувані перелік рекомендації для більшості структурних підрозділів університету стосовно розвитку соціальної компетентності здобувачів вищої освіти.

Список бібліографічних посилань

1. Клімова А.В. Вдосконалення організаційної структури закладів вищої освіти з метою підвищення ефективності ліцензійної та господарської діяльності. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія: Економічні науки*, 2020. № 2(90). С. 68–77. doi: 10.31713/ve220208.
2. Задорожна О.М. Управління взаємодією загальноосвітнього та вищого навчальних закладів в контексті системного підходу. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*, 2011. №15(226). С. 6–13.
3. Міровська М. Організаційна структура закладу вищої освіти та виклики часу: від теорії до практики. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2018. №7(81). С. 196–208. doi: 10.24139/2312-5993/2018.07/196-208.
4. Братко М. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки*, 2015. №135. С. 67–72.
5. Демідов Д.В. Моделювання технології організації навчального процесу у педагогічних університетах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.06. Луганськ: Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. 21 с.
6. Рогачова Т. Психологічні проблеми студентів на першому році навчання у ВНЗ: причини виникнення та можливості подолання. *Психологія і особистість*, 2016. №2(2). С. 228–236.
7. Єфіменко С. Психологічні особливості студентського віку. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки*, 2012. №103. С. 140–149.
8. Гриньова В. Педагогічна культура викладача вищого навчального закладу. *Вища освіта України*, 2006. №4. С. 58–61.
9. Фальова О.Є. Психологічні проблеми та кризи в розвитку особистості студента. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 2008. №7. С. 138–141.
10. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 168 с.
11. Сінельнікова Н.О. Студентоцентризоване навчання як домінанта розвитку вищої освіти. *Вища освіта України: теоретичний науковий та науково-методичний часопис*, 2015. №1(3). С. 211–215.
12. Гришина Н.М. Удосконалення внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти: студентоцентризований підхід. *Державне будівництво*, 2019. №2. URL: <http://db.journal.kharkiv.ua/index.php/db/article/view/67/62>. doi: 10.34213/db.19.02.18.
13. Кулага І.В., Ткаченко О.В. Студентоцентризований підхід як освітня інновація у вищій освіті України. *Ukraine – EU. Modern technology, business and law: collection of international scientific papers*. 2016. С. 235–238.
14. Панфілов Ю.І., Фурманець Б.І. Компетентнісний підхід в освіті: досвід, проблеми, перспективи. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2017. №3. С. 55–67.
15. Гулай О.І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 2009. №2. С. 41–51.
16. Семенов О., Вовк М. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету: [монографія]. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 284 с.
17. Sharova T., Zemlianska A., Sharov S. Аналіз навчального плану бакалавра спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University: Philology Series*, 2019. №8(76). С. 119–122. doi: 10.25264/2519-2558-2019-8(76)-119-122.
18. Семенов О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: Монографія. Суми: ВВП «Мрія-1», 2005. 404 с.
19. Жданюк Л.О. Соціально-психологічні особливості студентського віку. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Соціальні та поведінкові науки*, 2017. №4-5. С. 28–40.
20. Паващенко О.М., Шаров С.В., Москальова Л.Ю., Шарова Т.М., Коваленко А.С. Реалізація дистанційної форми навчання засобами платформи Moodle у процесі підготовки майбутніх філологів. *Інженерні та освітні технології*, 2019. №7(3), С. 106–121. doi: 10.30929/2307-9770.2019.07.03.10.

References

1. Klimova, A.V. (2020). Improvement of the organizational structure of higher education institutions in order to increase the efficiency of licensing and economic activities. *Bulletin of the National University of Water Management and Environmental Sciences. Series: Economic Sciences*, 2(90), 68–77. doi: 10.31713/ve220208.
2. Zadorozhna, O.N. (2011). Co-operation of general school and higher educational establishment in the context of approach of the systems management. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Series: Pedagogical sciences*, 15(226), 6–13.
3. Mirowska, M. (2018). Organizational structure of the higher education institution and challenges of time: from theory to practice. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, №7(81), 196–208. doi: 10.24139/2312-5993/2018.07/196-208.
4. Bratko, M. (2015). The structure of the educational environment of higher education. *Scientific notes [Kirovohrad State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko]*. Series: Pedagogical sciences, 135, 67–72.
5. Demidov, D.V. (2009). Modeling of technology of organization of educational process in pedagogical universities: Abstract of PhD dissertation. Lugansk: Lugansk Taras Shevchenko National University (in Ukr.).
6. Rohachova, T. (2016). Psychological problems of first-year students at higher educational institution: reasons of its development and overcoming possibilities. *Psychology and personality*, 2(2), 228–236.
7. Yefimenko, S. (2012). Psychological features of student age. *Scientific notes [Kirovohrad State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko]*. Series: Pedagogical sciences, 103, 140–149.
8. Hrynova, V. (2006). Pedagogical culture of a higher education teacher. *Higher education in Ukraine*, 4, 58–61.
9. Faleva, E.E. (2008). The main psychological problems and crises in the development of student personality. *Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports*, 7, 138–141.
10. Rashkevych, Yu.M. (2014). *The Bologna Process and a New Paradigm of Higher Education: a monograph*. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House. (in Ukr.).
11. Sinelnikova, N. (2015). Student-centred learning as dominant of higher education. *Higher education in Ukraine: theoretical scientific and scientific-methodical journal*, 1(3), 211–215.
12. Hryshyna, N.M. (2019). Improving the internal quality assurance system of higher education: a student-centered approach. *State building*, 2, Retrieved 16/10/2020, from

- <http://db.journal.kharkiv.ua/index.php/db/article/view/67/62>. doi: 10.34213/db.19.02.18.
13. Kulaha, I.V., & Tkachenko, O.V. (2016). Student-centered approach as an educational innovation in higher education in Ukraine. Ukraine – EU. *Modern technology, business and law: collection of international scientific papers*, Chernihiv, 235–238.
  14. Panfilov, Yu., & Furmanets, B. (2017). Competency based approach in education: experience, problems, prospects. *Theory and practice of social systems management*, 3, 55–67.
  15. Hulai, O.I. (2009). Competence approach as the basis of a new paradigm of education. *Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, 2, 41–51.
  16. Semenoh, O., & Vovk, M. (2016). Academic culture of the researcher in the educational and cultural space of the university: a monograph. Sumy: Publishing house of Sumy State Pedagogical University named after as Makarenko (in Ukr.).
  17. Sharova, T., Zemlianska, A., & Sharov, S. (2019). Analysis of bachelor's curriculum of the specialty 014.01 Secondary education. Ukrainian language and literature. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University: Philology Series*, 8(76), 119–122. doi: 10.25264/2519-2558-2019-8(76)-119-122.
  18. Semenoh, O. (2005). Professional training of future teachers of Ukrainian language and literature: a monograph. Sumy: GDP "Dream-1". (in Ukr.).
  19. Zhdanyuk, L. (2017). Social and psychological peculiarities of student age. *Bulletin of postgraduate education*. Series: Social and behavioral sciences, 4–5, 28–40.
  20. Pavlenko, O.M., Sharov, S.V., Moskalova, L.Yu., Sharova, T.M., & Kovalenko, A.S. (2019). Implementation of the distance learning by Moodle platforms in the process of future philologies training. *Engineering and Educational Technologies*, 7(3), 106–121. doi: 10.30929/2307-9770.2019.07.03.10.

SHAROV Serhii,

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of Ukrainian and Foreign Literature Department, Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

SPECIFIC FEATURES OF THE EDUCATIONAL PROCESS ORGANIZATION IN PEDAGOGICAL UNIVERSITIES

Summary. Introduction. The article analyzes the peculiarities of the educational process organization in pedagogical universities. The need of modernization the higher education content is pointed out, considering internal and external factors. Building an educational institution and increasing its competitiveness is impossible without understanding the links that are formed between its structural units and higher education students.

The purpose of the article is to highlight the peculiarities of the educational process organization in pedagogical universities, creation of a structural and functional model of a higher education institution of pedagogical profile.

Results. The main approaches to the educational process organization in pedagogical universities are analyzed. It has been found that the socialization of students has certain specific features, which are explained by studying in higher education institution and orientation to the future profession. It has been revealed that the student-centered approach involves participants' dialogue in the learning process based on equality and mutual respect, the choice of their own educational trajectory, the use of active learning methods, etc. The application of the competency approach involves students' getting professional and general competencies that will be needed to solve professional and life issues. It has been found that future teachers in addition to their professional knowledge and skills, must have pedagogical proficiency.

The structural components of university that ensure the educational process organization and interaction with students include components of management, structures that provide the educational process directly and subsidiary structures. Separate structural blocks (dean's office, faculty, correspondence department) have their own structural elements which can be interacted by applicants actively. It is noted that the development of communication skills and social competence are important components of interaction with various structural units.

Originality. The structural-functional scheme of the educational process organization of the higher education institution is constructed and the interaction of the structural subdivisions with the higher education applicants is described.

Conclusion. According to the authors, the educational process organization should occur with the usage of modern pedagogical technologies and paradigms, and each structural unit should be responsible for the realization of its functional responsibilities. Further research is expected to clarify the list of organizational issues raised during the communication of students with teachers, the dean's office and student government.

Keywords: institution of higher education; Pedagogical University; structure; educational process; students; communication.

Одержано редакцією 03.11.2020
Прийнято до редакції 24.11.2020